

"מתווה אריאב" – קטעים רלוונטיים לדיון

הנחות היסוד

1. **המורה הפרופסיונאלי** פועל על בסיס ידע דיסציפלינארי ופדגוגי-דידקטי באופן שיטתי ומבוסס ראיות לגבי ההוראה של עצמו והלמידה של תלמידיו. הוא מפעיל שיקולי דעת המבוססים על הבנת תהליכי הלמידה, תכניות הלימודים והצרכים של תלמידיו. הוא בעל מיומנויות וכישורים הנדרשים בסביבות הוראה-למידה עדכניות ויודע להשתמש באופן מושכל במגוון דרכי הוראה-למידה. הפן הערכי-חברתי והפן היצירתי בהוראה מהווים מימדים חשובים בתפיסה פרופסיונאלית זו.
2. לאור חוסר העקביות ואי הבהירות שעולים מממצאי המחקר הבינלאומי בהכשרת מורים, הוועדה בחרה שלא להציב סטנדרטים לתכנים ולמיומנויות בהכשרה להוראה ("מה המורה המתחיל צריך לדעת ולהיות מסוגל לעשות"). עם זאת, **הוועדה מבססת את המתווים על מרכיבים ועקרונות שמומלצים בספרות המחקרית העולמית.**
3. הוראה היא מקצוע מורכב (בניגוד לדימוי הפשטני שיש לו בציבור) ולכן רכישת הידע והיכולת להיות מורה היא תהליך מורכב והדרגתי. **לא ניתן להקנות במהלך ההכשרה הראשונית להוראה את כל תשתית הידע הנדרשת למורה העתידי.** לכן, על תכנית ההכשרה להיות ממוקדת ובסיסית, כאשר רבדים נוספים בידע ובמיומנויות יילמדו בזמן תקופת ההתמחות (סטאז', induction) של המורה, ובמהלך שנות עבודתו (Life Long Learning). בכפוף למנדט שלה, הוועדה עסקה בסוגיות הנוגעות רק לשלב ההכשרה הראשוני.
4. ההוראה היא פעילות המעוגנת בידע תיאורטי-מחקרי ובחוכמת המעשה הפראקטית-רפלקטיבית ואין היא מקצוע שולייתי המבוסס על מתכונים ליישום. הצלחתה של תכנית הכשרה להוראה תלויה במידה רבה **באינטגרציה המפורשת בין רכיבי התכנית ותכניה השונים וכן בחיזוק הרלוונטיות שלה לסטודנטים בעת לימודיהם.** הצלחה זו גם תלויה בפיתוח הדרגתי של ראייה אקולוגית של ההוראה – התלמיד הבודד, קבוצות לומדים, בית הספר כמערכת ארגונית, הקהילה, והמערכת החברתית הרחבה.
5. בדומה לפרופסיות אחרות, **קיימת ליבת לימודים משותפת בהכשרה להוראה**, החוצה מסלולי גיל ומקצועות הוראה (מורה הוא קודם כל מורה-מחנך ואחר כך מורה למקצוע מסוים). ליבה זו, תהווה מרכיב גנרי למתכשרים להוראה לחטיבות גיל שונות ולתחומי דעת שונים. לצד לימודי הליבה יתקיימו גם לימודים תלויי חטיבת גיל ותלויי תחומי הוראה.
6. הוועדה רואה בעבודתה **הזדמנות להעלות את ההכרה בחשיבות מקצוע ההוראה ולמשוך להוראה מועמדים איכותיים ובעלי רקע אקדמי מגוון.** לכן, יש לשפר את מתכונות לימודי ההכשרה להוראה ולהתאימם לדרישות המקצועיות העכשוויות, להבטיח בהם רמה אקדמית נאותה, לחזק את סגל ההוראה בתכניות אלה, ולפתח חלופות חדשות שתמשכנה למקצוע ההוראה מועמדים איכותיים.

7. הוועדה רואה את **תחום ההכשרה להוראה כתחום אקדמי לכל עניין ודבר** ועל כן מייחסת חשיבות רבה לקיום פעילות מחקרית במוסדות המכשירים מורים בתחום ההכשרה להוראה ובתחום ההוראה-למידה.
8. הוועדה סבורה כי **המתווים המוצעים** על ידה **צריכים להיות גמישים** דיים כדי שיוכלו לבטא את השקפתו החינוכית ועצמאותו האקדמית של כל מוסד, ולאפשר לו לפתח תוכניות להכשרת מורים ייחודיות ומגוונות.

החידושים העיקריים במתווים המנחים להכשרה להוראה

המתווים המנחים, המפורטים בהמשך, מחדשים בשלושה תחומים:

1. שיפור איכות המורים בוגרי תכניות ההכשרה באמצעות:

- א. הרחבת המתכונות האפשריות בהכשרה להוראה ופיתוח חלופות חדשות כדי למשוך למקצוע ההוראה **מועמדים איכותיים** ובעלי רקע אקדמי מגוון.
- ב. קביעת **תנאי קבלה וסיום אחידים** לכל אחת ממתכונות ההכשרה השונות בכלל מערכת הכשרת המורים.
- ג. העלאת רמת ההכשרה על ידי **חיזוק הפן הפרופסיונאלי** של המורה והגננת.

2. התאמת ההכשרה להוראה למגמות העכשוויות במדינות המפותחות:

- א. שדרוג מתכונת הלימודים הארבע-שנתית לתואר ראשון בהוראה עם תעודת הוראה, באמצעות **חיזוק הלימודים הדיסציפלינאריים**.
- ב. **פיתוח מתכונת אינטגרטיבית להכשרה להוראה לקראת תואר אקדמי שני חדש (M.Teach)** כמתקיים במקומות שונים בעולם.
- ג. **אבטחת איכות** אקדמית-מקצועית של תכניות ההכשרה להוראה באמצעות בקרה של המל"ג.
- ד. **קביעת קריטריונים עדכניים** ללימודי הוראה בדומה לפרופסיות אחרות: קביעת היקפי לימוד נדרשים ומבנה לימודים מחייב לכל חטיבת גיל, הגדרת תחומי ליבה חיוניים המשותפים לכל המתכונות, וקביעת מדיניות הכרה בלימודים אקדמיים קודמים.
- ה. הדגשת **מקומה של ההתנסות המעשית** בהכשרה להוראה וחובת הוכחה של המוסד להראות את הקשר שבין הלימודים העיוניים וההתנסות המעשית. להתנסות מוצעים שני דגמים – "מסורתי" ו"שיתופי" עם השדה.
- ו. מתן אפשרות לקיום **שונות בין מוסדות ההכשרה** להוראה בהתאמה לתפיסתם החינוכית, כל עוד הם עומדים בדרישות המתווים.

3. חיזוק מעמד ההכשרה להוראה במערכת ההשכלה הגבוהה בישראל:

- א. יצירת **מתווים אחידים** לכל המסגרות האקדמיות (אוניברסיטאות ומכללות) העוסקות בהכשרה להוראה.
- ב. **הבניית מתכונת הלימודים הארבע-שנתית לתואר ראשון בהוראה עם תעודת הוראה** בהתאמה למקובל במערכת ההשכלה הגבוהה בישראל.
- ג. מתן **תוקף אקדמי ללימודי תעודת הוראה לאקדמאים**.

ד. קביעת **תנאי סף למוסד ההכשרה** להוראה לצורך הפעלת תכנית הכשרה להוראה במוסד, וזאת על פי **מדיניות המועצה להשכלה גבוהה** המקובלת כיום בנושא סגל, מבנה תכניות לימודים ותשתיות.

להלן המתווים המנחים להכשרה להוראה:

1. כללי

חשיבות מקצוע ההוראה מחייבת לשפר את המתכונות הקיימות בלימודי ההכשרה להוראה ולהתאימם לדרישות המקצועיות העכשוויות, להבטיח בהם רמה אקדמית נאותה, ולחזק את סגל ההוראה בתכניות אלה. כדי למשוך להוראה מועמדים איכותיים ובעלי רקע אקדמי מגוון חשוב לפתח, בנוסף, מתכונות חדשות להגברת התחרות בין מקצוע ההוראה לבין מקצועות אחרים ולטיפוח המצוינות.

המתווים להלן מתייחסים לשיפור מתכונות הלימודים הקיימות עתה ולקביעת קריטריונים לפתיחת תכניות לימודים חדשות מעתה ואילך.

א. לימודי הכשרה להוראה יוכלו להתקיים* בכל אחת מהמתכונות הבאות בהתאם למפורט במסמך:

1. הכשרה להוראה במסגרת אינטגרטיבית בלימודי תואר ראשון בהוראה (ראה סעיף 9 להלן).
2. הכשרה להוראה לקראת תעודת הוראה לאקדמאים (ראה סעיף 4 להלן).
3. הכשרה להוראה במסגרת אינטגרטיבית בלימודי תואר שני בהוראה או בהוראת הדיסציפלינה (ראה סעיף 10 להלן).
4. הכשרה להוראה במתכונות ייחודיות לאוכלוסיות נבחרות (ראה סעיף 11 להלן).

"מסגרת אינטגרטיבית" מוגדרת כתכנית לתואר אקדמי המשלבת לימודי הכשרה להוראה מתחילת הלימודים בה ועד לסיומם. התכנית מוגשת לאישור המל"ג ומתבצעת בפועל כמקשה אחת של לימודי התואר וההכשרה להוראה. התכנית נמצאת במסגרת ארגונית ואקדמית אחת, יש לה ראש תכנית אחד ולא ניתן, למעט במקרים חריגים, לקבל את תעודת ההוראה ללא התואר או את התואר ללא תעודת ההוראה.

ב. ההכשרה להוראה תתקיים במוסדות אקדמיים עצמאיים והמוכרים על ידי המועצה להשכלה גבוהה. מוסד לא יוכל לקיים לימודי הכשרה להוראה מחוץ לקמפוס מוסד האם שלו, לרבות לא במסגרת מוסד באחריותו האקדמית. שיתופי פעולה בין מוסדות, שמקיימים תכניות הכשרה להוראה המאושרות על ידי המל"ג, לבין מוסדות אחרים להשכלה גבוהה יחייבו אישור מיוחד של הגורם המתכנן והמתקצב הרלבנטי. לאחר קבלת אישור זה יש לקבל מהמל"ג אישור להפעלת התכנית בהתאם למתווים במסמך זה.

ג. תכניות הכשרה להוראה, בין אם במסגרת תואר אקדמי ובין אם כלימודי תעודה, יוגשו לאישור המועצה להשכלה גבוהה ויבדקו על-ידי כתכניות לימודים אקדמיות. על מוסד המגיש בקשה לאישור תכנית הכשרה להוראה, להתייחס פרטנית לאופן עמידתו ועמידת התכנית בכל אחד ואחד מהקווים כמפורט להלן. על התכניות לעמוד בנוסף בדרישות המינימום של המועצה

---

* לימודי הוראה כחוג אחד משני חוגים במסגרת תכנית לימודים דו-חוגית לתואר B.A. יוכלו להמשיך להתקיים רק במקומות בהם הם כבר מצויים.

- להשכלה גבוהה להגשת תכנית אקדמית. מוסדות המתקצבים על ידי משרד החינוך יצרפו לבקשתם לגבי תכניות חדשות (שאינן שדרוג של תכניות קודמות) אישור של משרד החינוך באשר לפן התכנוני-תקציבי.
- ד. מוסד יעביר בקשות לקיום תכניות לימודים להכשרה להוראה בהתאם להנחיות המועצה להשכלה גבוהה להגשת בקשה לפתיחת תכניות לימודים חדשות.
- ה. המתווים ללימודי הכשרה להוראה מהווים קווי יסוד לתכניות להכשרה להוראה בכל המסגרות האקדמיות המוכרות על ידי המועצה להשכלה גבוהה. הם מחליפים כל דגם מנחה קודם של המועצה להשכלה גבוהה.
- ו. על בקשות לפתיחת תכנית לימודים לתואר שני בהוראה/בהוראת הדיסציפלינה במסגרת אינטגרטיבית עם תעודת הוראה לעמוד בנוסף גם בתנאים ובעקרונות שקבעה המועצה ללימודי תואר שני. על בקשות לתואר שני מחקרי במוסדות שאינם אוניברסיטאות לעמוד בנוסף גם בתנאים שקבעה המועצה ללימודי תואר שני מחקרי במוסדות שאינם אוניברסיטאות (החלטות מל"ג בנושא התואר השני מצורפות כנספח 4 למסמך זה).
- ז. בבקשה המוגשת למל"ג על המוסד יהיה לפרט את: רציונאל התכנית והחזון העומד בבסיסה; מטרותיה, דגשיה ויעדיה של ההכשרה המתוכננת; הזיקה שבין מבנה תכנית הלימודים ותכניה לרציונאל, ליעדים ולדגם המושגי כפי שנקבעו על ידו; הזיקה שבין תכנית הלימודים למבנה "מתווה הבסיס" ולתכני הליבה הנדרשים בו (ראה להלן סעיפים 4 – 6); ודגם ההתנסות המעשית בתכנית (ראה להלן סעיף 5).
- ח. מוסד אקדמי המבקש לקיים הכשרה להוראה יצטרך לעמוד בדרישות הסף הבאות: ניהול אקדמי בהתאם למדיניות המל"ג והחלטותיה בנושא; במוסד מתקיימות תכניות אקדמיות לפחות בארבע התמחויות דיסציפלינאריות הנלמדות במערכת החינוך, מתוכן שתי דיסציפלינות לפחות חייבות להיות בתחומי היסוד של מערכת החינוך (יוצא מן הכלל הוא מוסד המתמחה בתחום מקצועי אחד כעיקר עיסוקו, למשל: חינוך גופני); המוסד מכשיר לפחות לשתיים מחטיבות הגיל (גן, יסודי, חטיבת ביניים, חטיבה עליונה, רב-גילי); למוסד יש קשרי עבודה עם מוסדות חינוך (למשל: גנים, בתי ספר, מסגרות חינוך בלתי פורמאלי) לצורך ההתנסות הקלינית של הסטודנטים לחינוך ולהוראה; למוסד יש מערך לפיתוח מקצועי של עובדי חינוך והוראה; במוסד קיימת ספריה המכילה את המצאי הרלוונטי ללימודי הכשרה להוראה; למוסד יש תשתית פיזית נאותה הדרושה לקיומם של לימודי הכשרה להוראה.
- ט. כל תכניות ההכשרה להוראה במוסדות האקדמיים השונים, לרבות התכניות בלימודי תעודה בהוראה, ייכללו מעת לעת במערך הבדיקות להערכת האיכות והבטחתה של המל"ג.
- י. לאחר אישור התכנית על ידי המל"ג יוכל מוסד לבצע התאמות בתכנים לאור שינויים בידע ובדרישות מערכת החינוך, ובלבד שהמוסד ישמור על מסגרת הלימודים שאושרה לו בהתאם למתווים במסמך זה.

2. "מתווה הבסיס" להכשרה להוראה (לימודי תעודת הוראה)

- א. הכשרה להוראה תתקיים בהתאם ל"מתווה הבסיס" המוצג בלוח 1 להלן. "מתווה הבסיס" מהווה תשתית ללימודי ההוראה ב: לימודים לתואר ראשון בהוראה במסגרת אינטגרטיבית עם תעודת הוראה; לימודים לתואר שני

בהוראה במסגרת אינטגרטיבית עם תעודת הוראה; לימודים לתעודת הוראה; לימודי הכשרה להוראה במתכונות ייחודיות. **מתכונת הלימודים לתעודת ההוראה לאקדמאים זהה ל"מתווה הבסיס"**. במתכונות האינטגרטיביות, שמשלבות לימודים לתואר ראשון או שני עם לימודי הכשרה להוראה, "מתווה הבסיס" מובנה בתוך מתווה המתכונת, כפי שמוצג להלן בלוחות 2-4.

ב. ב"מתווה הבסיס" להכשרה להוראה שני רכיבי לימודים מחייבים: **(1) לימודי החינוך וההוראה** העיוניים בחלוקה לשלושה תחומים (לימודי חינוך; פדגוגיה ומתודיקה בהוראת המקצוע/ות; ואוריינות מחקר בחינוך והוראה); **(2) התנסות מעשית במערכת החינוך**. לפירוט מהות רכיבים אלה ראה להלן סעיף 5.

ג. ככלל, "מתווה הבסיס" להכשרה להוראה מחייב סך היקף לימודים דומה להיקף לימודים של חוג אקדמי, דהיינו 30 ש"ש. במצב בו סטודנט לומד לתעודת הוראה במקצוע אחד (במתכונת דו-חוגית או חד-חוגית) לחטיבת הגיל העל-יסודי בלבד, היקף הלימודים יהיה 24 ש"ש.

ד. בכל מקרה, סך היקף לימודי החינוך וההוראה העיוניים (1א'-1ג' בלוח 1) בהכשרה להוראה לא יפחת מ- 15 ש"ש. בתוך כך לימודי החינוך לא יפחתו מ- 4 ש"ש, לימודי הפדגוגיה והמתודיקה לא יפחתו מ- 4 ש"ש ולימודי האוריינות והמחקר לא יפחתו מ- 2 ש"ש. מוסד יכול לבחור להרחיב את סך היקף לימודי החינוך וההוראה העיוניים עד ל- 21 ש"ש. במקרה של לימודי תעודת הוראה במקצוע אחד בעל יסודי, מוסד יכול להרחיב את היקף לימודי החינוך וההוראה עד ל- 18 ש"ש.

ה. ככלל, היקף לימודי ההתנסות המעשית לא יפחת מ- 9 ש"ש. במצב בו לומד הסטודנט לתעודת הוראה במקצוע אחד לחטיבת הגיל העל יסודי יהיה ההיקף המינימאלי של ההתנסות המעשית 6 ש"ש. מוסד יכול לבחור להרחיב את היקף לימודי ההתנסות המעשית עד ל- 15 ש"ש. במקרה של לימודי תעודת הוראה במקצוע אחד בעל יסודי, מוסד יכול להרחיב את היקף ההתנסות המעשית עד ל- 9 ש"ש.

ו. דרישות שמשרד החינוך מחייב (כגון: קורס עזרה ראשונה ובטיחות בדרכים) לא יהוו חלק מתכנית הלימודים האקדמית.

ז. "לימודי יסוד והעשרה" (כמפורט בסעיף 9ה') יילמדו במסגרת לימודי התואר האקדמי ו/או במסגרת לימודי תעודת ההוראה.

לוח 1. מבנה תכנית הלימודים בהכשרה להוראה – "מתווה הבסיס"

היקף שעות מחייב		רכיבי הלימודים
לתעודת הוראה בכל האפשרויות האחרות	לתעודת הוראה במקצוע אחד בחטיבת הגיל העל-יסודי בלבד	
21-15 ש"ש	18-15 ש"ש	1. לימודי חינוך והוראה א. לימודי חינוך (לפחות 4 ש"ש) ב. פדגוגיה ומתודיקה בהוראת המקצוע/ות (לפחות 4 ש"ש) ג. אוריינות מחקר בחינוך והוראה

		(לפחות 2 ש"ש)
15-9 ש"ש	9-6 ש"ש	.2 התנסות מעשית*
30 ש"ש	24 ש"ש	סה"כ נדרש

* מרכיב זה בתכנית ההכשרה יוכל להתבצע בשני דגמים - מסורתי ושיתופי.

3. פירוט אופיים של הרכיבים ב"מתווה הבסיס" להכשרה להוראה (לוח 1 לעיל)

(1) רכיב לימודי החינוך וההוראה

- א. **לימודי חינוך:** תחום זה כולל לימודי תשתית עיוניים ויישומיים הנחוצים כבסיס לעבודת החינוך וההוראה ולעיצוב דמות המורה כאישיות מחנכת בכל חטיבות הגיל ובכל תחומי ההוראה. הנושאים עוסקים בהיבטים שונים של הוראה ולמידה בהקשר רב-מימדי, לרבות הכשרת המורה להבנה וטיפול בהתנהגויות אנטי-חברתיות של התלמידים בסיטואציה החינוכית. בלימודי החינוך כלול גם סמינריון בחינוך ובהוראה.
- ב. **פדגוגיה ומתודיקה בהוראת הדיסציפלינות:** תחום זה כולל לימודים פדגוגיים כלליים ולימודים דידיקטיים ייחודיים לתחומי התוכן שבהם מתמחה הסטודנט (ידע תוכן פדגוגי). תכנים אלה מתמקדים בעיקר בהכרה של: תכניות הלימודים בדיסציפלינה ברמת הגיל הנלמדת תוך התייחסות לסטנדרטים ולהישגים הנדרשים, חומרי הוראה-למידה בדיסציפלינה, גישות ושיטות הוראה והערכה המקובלות בדיסציפלינה, מחקר בהוראת הדיסציפלינה, וסוגיות אורייניות וייחודיות בהוראה ולמידה בתחום הדעת.
- ג. **אוריינות מחקר בחינוך ובהוראה:** תחום זה כולל כלים להתפתחות מקצועית של המורה, כגון: קריאת מחקר והבנתו ויכולת לבצע מחקר מורה (למשל: מחקר פעולה, חקר מקרה, מחקר הערכה, סקר).

(2) רכיב ההתנסות המעשית

- א. ההתנסות המעשית מהווה את מרכיב הלימודים הפרקטי-קליני במהלך הלימודים להכשרה להוראה (מרכיב זה נקרא גם לעיתים "עבודה מעשית", "פרקטיקום" ו"התנסות"). מטרתה לחשוף את הסטודנט למימדים מרכזיים של עבודת הגננת והמורה בפועל, למורכבות תפקידם, ולהווייה של הגן ובית הספר על כל היבטיהם. יש להבטיח שקיימת זיקה הדוקה בין ההתנסות המעשית לבין תכנית הלימודים העיונית. התנסות מעשית תתקיים בכל אחת מההתנסויות הדיסציפלינאריות וחטיבות הגיל בהן מתמחה הסטודנט.
- ב. האחריות על ההתנסות המעשית היא של מסגרת ההכשרה האקדמית. ההתנסות תתבצע במוסדות שנבחרו על ידי מוסדות ההכשרה מתוך מערכת החינוך ותבנה בכל מוסד הכשרה באופן התואם את תפיסתו. בליווי המקצועי של הסטודנט במהלך ההתנסות משתתפים מורה חונך אחד לפחות ומדריך/איש סגל מהמוסד המכשיר.
- ג. יש לדאוג לכך שבהתנסות תהיה לסטודנט מעורבות פעילה (בניגוד לצפייה פאסיבית) בחיי בית הספר או הגן. לפחות מחצית מההתנסות המעשית תהיה בפעילות הוראתית ובחקר הקשור להתנסות.
- ד. המוסד יבחר את זגם ההתנסות המעשית בהתאם להשקפתו החינוכית כמפורט להלן.
- **זגם מסורתי:** מחייב להעסיק איש סגל/מדריך מהמוסד המכשיר, שאחראי להדרכת הסטודנטים בהתנסות ולהערכת התקדמותם והתאמתם למקצוע. הסטודנט עובד בהתנסות בעיקר מול המורה החונך והקשר בין המדריך למורה החונך אינו קבוע והדוק.
  - **זגם שותפות בין המוסד המכשיר למוסד החינוכי:** העבודה המערכתית וההדוקה בין המוסד המכשיר למוסד החינוכי, מחייבת

תכנונים משותפים בהבניית ההתנסות המעשית, תאומים שוטפים ביישומה ושיתוף בהערכת הסטודנטים. על פי דגם זה, לכל סטודנט יש מורה חונך ישיר ולעיתים מספר מורים חונכים ובעלי תפקידים אחרים שהוא נחשף לעבודתם. בביה"ס ישנן, בדרך כלל, קבוצות של סטודנטים ולכן ביה"ס ממנה גם מורה לשמש כמתאם ההתנסות המעשית של כלל הסטודנטים לפי צרכי בית הספר וצרכי המוסד המכשיר. בכל ביה"ס נמצאים, בדרך כלל, מספר מדריכים מהמוסד המכשיר לאורך כל יום ההתנסות והם מעורבים באופן פעיל בהנחיית הסטודנטים תוך הרחבת הראייה של עבודת המורה במערכת הארגונית של ביה"ס. את קבוצת המדריכים מרכז, בדרך כלל, חבר סגל מטעם המוסד המכשיר, שעובד בתאום ובתכנון עם המורה הממונה הבית-ספרי.

4. תכנים חיוניים ב"מתווה הבסיס" (תחומי הליבה)

- א. בכל תכנית לימודים להכשרה להוראה יבואו לידי ביטוי תחומי ליבה מרכזיים כלהלן:
- אספקטים ערכיים-חברתיים-מוסריים בעבודת המחנך, כולל התייחסות לנושא הערכת יחס מורה-תלמיד ודרכים לשיפורו.
  - היבטים של שיח כתוב ודבור בתהליכי הוראה-למידה (Language Across the Curriculum).
  - התפתחות קוגניטיבית-רגשית-חברתית של ילדים ונוער.
  - תיאוריות וגישות בהוראה ובלמידה, כולל שילוב טכנולוגיות מידע ותקשורת.
  - תכנון, ארגון, ניהול והערכת הלמידה, תוך זיקה למערכת החינוך ולמדיניותה.
  - תהליכי הוראה-למידה לתלמידים עם צרכים שונים ומרקע חברתי-תרבותי שונה.
- ב. בתחומים אלה יש לתת מבט כולל מחד והתמקדות בחטיבת הגיל מאידך. נושאי ליבה אינם קורסים אלא עליהם לבוא לידי ביטוי בתוך תכנית הלימודים בתחום אחד או יותר מתחומי רכיב לימודי החינוך וההוראה (סעיפים א'-א'1-ג'1 בלוח 1) וברכיב ההתנסות המעשית (סעיף 2 בלוח 1).

5. לימודים ל"תואר ראשון בהוראה" במסגרת לימודים אינטגרטיבית עם תעודת הוראה

- א. הלימודים משלבים באופן אינטגרטיבי לימודי הכשרה להוראה (כמפורט לעיל) עם לימודים דיסציפלינאריים (במקצועות ההוראה במערכת החינוך ובתחומי התמחות בחינוך) והיקפם הכולל הוא 90-96 ש"ש (להוציא מקרים מסוימים, ראה נספח 1 לוח 3). משך הלימודים ארבע שנים וההכשרה להוראה משולבת בלימודי התואר האקדמי משנה א' ועד שנה ד', כולל. בתום לימודיו מקבל הסטודנט תואר אקדמי ראשון בהוראה (B.Ed./B.A./B.Sc.) ותעודת הוראה במקצוע/מקצועות לחטיבת/ות גיל.
- ב. מבנה הלימודים מוצג בלוח 2 להלן:

לוח 2. מבנה תכנית הלימודים לתואר ראשון בהוראה במסגרת לימודים אינטגרטיבית

עם תעודת הוראה

היקף שעות מחייב	רכיבי הלימודים
48 - 60 ש"ש	לימודים דיסציפלינאריים
30 - 36 ש"ש	לימודי הכשרה להוראה
6 - 12 ש"ש	לימודי יסוד והעשרה
90 - 96 ש"ש	סה"כ

ג. הלימודים הדיסציפלינאריים יהיו במתכונות המקובלות במערכת ההשכלה הגבוהה בישראל לתואר ראשון, כדלקמן:

- **חד-חוגי (חוג מורחב):** דיסציפלינה אחת בהיקף מינימאלי של 48 ש"ש. חובת עבודה סמינריונית אחת לפחות בדיסציפלינה המורחבת.
- **דו-חוגי:** שתי דיסציפלינות בהיקף מינימאלי של 26 ש"ש כל אחת (סה"כ 52 ש"ש לפחות). חובת עבודה סמינריונית אחת בכל אחת מהדיסציפלינות.

- **תואר ראשון כללי במתכונת דו-חוגית (בהתאמה לצורכי ההכשרה להוראה):** 26 ש"ש לפחות בדיסציפלינה אחת + 3 חטיבות מ-3 דיסציפלינות שונות בהיקף של 10 ש"ש כל אחת או 2 חטיבות מ-2 דיסציפלינות שונות בהיקף של 15 ש"ש כל אחת (סה"כ 56 ש"ש לפחות). חטיבות הלימודים הדיסציפלינאריים יוכלו להיות מתוך כלל תחומי הידע המוצעים, כולל אשכולות דיסציפלינאריים (לדוגמא: מדעי הרוח, מדעים ואומנויות). חובת עבודה סמינריונית אחת לפחות.

ד. "לימודי ההכשרה להוראה" זהים ללוח 1 ("מתווה הבסיס") ועליהם לעמוד בכל הדרישות בסעיפים 4 – 6 לעיל. ניתן להרחיבם עד ל- 6 ש"ש נוספות בתנאי שסך היקף הלימודים הכולל לתואר ולתעודת ההוראה לא יעלה על 96 ש"ש.

ה. "לימודי יסוד והעשרה" יהיו בהיקף של לפחות 6 ש"ש ויכללו:

2 ש"ש לימודי שפת ההוראה לרמת "פטור".

2 ש"ש לימודי אנגלית לרמת "פטור".

1 ש"ש לימודי אוריינות עבודה בסביבה ממוחשבת לרמת "פטור".

1 ש"ש לימודי תרבות ומורשת עם.

ניתן להרחיב את "לימודי היסוד והעשרה" עד ל- 6 ש"ש נוספות (לימודי השכלה כללית, העשרה

תרבותית, מורשת עם וכד') ובתנאי שסך היקף הלימודים הכולל לתואר לתעודת הוראה לא יעלה על 96 ש"ש.

ו. ניתן יהיה להכיר עד 2 ש"ש מסך כל הלימודים בעבור פעילות של מעורבות חברתית וקהילתית שמלווה על ידי תכנית ההכשרה.

ז. פירוט מבנה תכניות הלימודים לתואר ראשון בהוראה במסגרת לימודים אינטגרטיבית עם תעודת הוראה בחלוקה למסלולי הגיל (גן, יסודי, על יסודי ורב-גילי), מופיע בנספח 1 לוח 3, ומהווה חלק בלתי נפרד מהסעיפים לעיל. מוסד יוכל להציע מתוך מגוון האפשרויות בלוח 3 את המתכונות המתאימות לו.

6. לימודים ל"תואר שני בהוראה" (M.Teach.) במסגרת לימודים אינטגרטיבית עם תעודת הוראה

- א. מתכונת הלימודים לתואר שני בהוראה במסגרת לימודים אינטגרטיבית עם תעודת הוראה הנה מתכונת חדשה במערכת ההכשרה להוראה בישראל. היא קיימת בארצות רבות ונמצאת במגמת התרחבות במדינות המפותחות. תכנית זו מאפשרת לקדם את מקצוע ההוראה לרמת לימודים מתקדמים -- מהלך חשוב לתדמית המקצוע ולתנאי עבודתו של המורה המתחיל. התכנית יכולה להיות גם לתואר שני בהוראת הדיסציפלינה במסגרת לימודים אינטגרטיבית עם תעודת הוראה, מצב שקיים בארץ במספר מוסדות בהוראת המדעים, במובחן מתואר שני בהוראת הדיסציפלינה שבמקביל לו אפשר (אך לא חובה) ללמוד גם לתעודת הוראה. תכנית לימודים לתואר שני בהוראה/בהוראת הדיסציפלינה במסגרת אינטגרטיבית עם תעודת הוראה, תתאפשר בכל המוסדות בהם מתקיימת הכשרה להוראה (אוניברסיטאות ומכללות כאחד). אין בתכנית הלימודים לתואר שני בהוראה במסגרת אינטגרטיבית עם תעודת הוראה כדי להכשיר להוראה בכיתות י"א-י"ב.
- ב. מתכונת זו מיועדת לבעלי תואר אקדמי בדיסציפלינות על פי מקצועות הוראה במערכת החינוך. סטודנטים בעלי רקע חלקי או חסרי רקע מתאים ישלימו לימודיהם הדיסציפלינאריים לפני תחילת לימודיהם בתכנית, וזאת כמפרט בדו"ח (ראה נספח 2).
- ג. הלימודים במתכונת זו משלבים באופן אינטגרטיבי לימודי הכשרה להוראה (לימודי תעודת ההוראה) עם לימודים לתואר שני בהוראה/בהוראת הדיסציפלינה והיקפם הכולל הוא 36 ש"ש (במסלול עם תיזה) או עד 40 ש"ש (במסלול ללא תיזה). משך הלימודים לא יפחת מ- 5 סמסטרים, למעט לימודים לתואר שני ולתעודת הוראה במקצוע אחד לחטיבת הגיל העל-יסודי, שמשך הלימודים בהם לא יפחת מ- 4 סמסטרים. לימודי ההכשרה להוראה יהיו משולבים באופן אינטגרטיבי בלימודי התואר משנה א' ועד שנה ג', כולל. בתום לימודיו מקבל הסטודנט תואר אקדמי שני (M.Teach.) ותעודת הוראה במקצוע/מקצועות לחטיבת/ות גיל.
- ד. מבנה הלימודים מוצג בלוח 4 להלן:

לוח 4. מבנה הלימודים לתואר שני בהוראה/בהוראת הדיסציפלינה (M.Teach.) במסגרת לימודים אינטגרטיבית עם תעודת הוראה

היקף לימודים לתואר + תעודת הוראה*	דרישות חובה	רכיב הלימודים
8 – 12 ש"ש	א. לימודי חינוך	לימודי התואר השני
6 – 8 ש"ש	ב. פדגוגיה ומתודיקה בהוראת הדיסציפלינות	
4 ש"ש	ג. מתודולוגיה מחקרית	
1 ש"ש	ד. סדנת הנחייה לתיזה / לפרויקט גמר במסלול ללא תיזה (אופציונאלי)	
4 – 6 ש"ש	ה. 2 סמינריונים (הלומדים לתואר שני בהוראת הדיסציפלינה, ילמדו את הסמינריונים וקורסי הבחירה בתחום הוראת הדיסציפלינה ואפשר שיידרשו	

	לקורסים נוספים על פי החלטת המוסד)	
לפחות 9 ש"ש 2 ש"ש לפחות 1 ש"ש	- בהתאם לדרישות ב"מתווה הבסיס" - מחקר שדה (למסלול ללא תיזה) - עיבוד ההתנסות המעשית	התנסות מעשית
36 ש"ש + תיזה א' 40 ש"ש + פרויקט גמר		סה"כ

* לסטודנטים הלומדים לתעודת הוראה במקצוע אחד לעל יסודי תינתן הפחתה של 4 ש"ש: 32 ש"ש במסלול עם תיזה.
ו- 36 ש"ש במסלול ללא תיזה.

- ה. על תכנית הלימודים לתואר שני בהוראה במסגרת לימודים אינטגרטיבית עם תעודת הוראה לעמוד בזיקה לרכיבי הלימוד הנדרשים ב"מתווה הבסיס" להכשרה להוראה (סעיף 4 לעיל). בנוסף על תכנית הלימודים לעמוד בכל החלטות המל"ג באשר ללימודים לתואר שני.
- ו. על תכנית הלימודים לתואר השני להוות עליית מדרגה של ממש לעומת לימודים לתואר ראשון בהוראה משולב תעודת הוראה ו/או לימודי תעודה בהוראה. תכנית הלימודים תציע הרחבה והעמקה בתחומים השונים תוך הזדמנות מספקת לפיתוח ידע והבנה תיאורטיים-מחקריים לצד ידע והבנה יישומיים.
- ז. מתכונת זו, המקנה במשולב תואר שני בהוראה/ בהוראת הדיסציפלינה עם תעודת הוראה, שונה מתכניות לתואר שני M.Ed. במכללות האקדמיות לחינוך, אשר מיועדות מראש לבעלי תעודת הוראה וניסיון הוראתי, ומהוות מסלול לפיתוח מקצועי של מורים וגננות. מכללות אקדמיות לחינוך, שרשאיות להגיש תכניות לימודים לתואר שני M.Ed., תהיינה רשאיות להגיש תכניות לימודים לתואר שני M.Teach.
- ח. בתכנית יוכלו ללמוד סטודנטים לתעודת הוראה במקצועות שונים, כאשר לימודי הפדגוגיה ומתודיקה של הוראת הדיסציפלינה וכן ההתנסות המעשית, עיבודה ומחקר השדה שמלווה אותה יהיו דיפרנציאליים בהתאם לתחום הדעת בו לומד הסטודנט לתעודת הוראה.